

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

HUIMA 3

HUIMA 3

SISÄLLYS

Koulukaverit

1	Peppi haluaa kouluun	8
2	Uusi oppilas	10
3	Koululaisena ulkomailla	12
4	Ella ja kaverit kirjastossa	14
5	Tuukka-Omarin paras ystävä	16
6	Kovis	18
	Mennään kirjastoon!	20

Harrastuskaverit

7	Jääkiekko-ottelu	24
8	Aarrekartta kateissa	26
9	Nina ja Simone	28
10	Viehättävän vaarallinen ratsastus	30
11	Jalkapallohuumaa	32
12	Boulderointi	34
	Mennään elokuvaan!	36

Eläinystävät

13	Karhu – metsien erakko	40
14	Pienten eläinten elämää	42
15	Poikia ja variksia	44
16	Lehmän näköinen eläin	46
17	Kuningas ja kissa	48
18	Vuohet	50
	Mennään teatteriin!	52

TEHTÄVÄKIRJAN SISÄLLYS

Aarteiden meri
Oikeinkirjoitus
Virke
Tietoteksti, ajatuskartta ja tukisanalista
Vokaalit ja konsonantit
Äng-äänne
Aakkostaminen, sanasto ja hakemisto
Lukupäiväkirja

Aarteiden meri
Riimit, synonyymit ja vastakohtat
Sarjakuva
Yhdyssanat
Vuorosanat
Luettelo
Omin sanoin kirjoittaminen
Lukupäiväkirja

Aarteiden meri
Uutinen
Runo
Kuvan lukeminen
Henkilöhahmot
Tapahtumapaikka
Satu
Lukupäiväkirja

Sukulaiset..... 54

19	Hemulin unelma.....	56
20	Kultainen pääsylippu.....	58
21	Ilmaiseksi sirkukseen.....	60
22	Hyrskynmyrsky.....	62
23	Astrid Lindgrenin sukupuu.....	64
24	Muistoja.....	66
	Mennään taidenäyttelyyn!.....	68

Virtuaaliystävät..... 70

25	Jänis ja viestitulva.....	72
26	Aikamatka.....	74
27	Taitavasti puhelimella.....	76
28	Mauri ja vähä-älypuhelin.....	78
29	Joukkoliikennetubettaja.....	80
30	Ruudun ääressä.....	82
	Luetaan sanomalehteä!.....	84

Mielikuvitusystävät..... 86

31	Mörköjen ja peikkojen mukana.....	
	A. Pikkuruusin mörkö.....	88
	B. Karnea otus.....	90
32	Keijujen kanssa.....	
	A. Helinä-keiju.....	92
	B. Totuuskeiju.....	94
33	Lohikäärmeiden luona.....	
	A. Lohikäärmonen.....	96
	B. Jäälohikäärme.....	98
	Löysitkö ystävän?.....	100

Kielitiedon käsikirja..... 101

Oppimisen avuksi..... 109

Aarteiden meri

Sanojen luokittelu

Verbit

Substantiivit, erisnimet ja yleisnimet

Adjektiivit

Persoonapronominit

Sanaluokkien kertaus

Lukupäiväkirja

Aarteiden meri

Fakta

Tiedonhaku

Tiedonhakua netistä

Viesti

Ohje

Mainos

Lukupäiväkirja

Kielitiedon kertaus:
Seikkailu alkaa!

LUKUJÄRJESTYS					
	MA	TI	KE	TO	PE
1	Ai	Ai	Ym	X	dk
2	Ma	Ku	Ma	Ku	Ai
3	Ai	Li	Ma	Mu	Ai
4	Li	En	Ai	Ks	Ym
5		X	Ks		
6					

NÄYTELMÄ
KORPPI &
KETTU

KIRJA-
KERHO
MAANANTAI

Keskustelkaa kuvasta

1. Mitä oppilaat tekevät luokassa?
2. Mitä opettaja tekee?
3. Ketkä oppilaista työskentelevät keskittyneesti?
4. Millaisia asioita oppilaat oppivat?
5. Mitä uusi oppilas voisi ajatella?

Harjoitelkaa vuorovaikutustaitoja

PARITYÖSKENTELY

Harjoitelkaa tervehtimistä ja esittäytymistä. Miten toivotat uuden oppilaan tervetulleeksi?

RYHMÄTYÖSKENTELY

- Sopikaa, kuka on opettaja, kuka uusi oppilas ja ketkä muita oppilaita.
- Harjoitelkaa tervehtimistä ja esittäytymistä.
- Toivottakaa uusi oppilas tervetulleeksi.
- Kertokaa, mitä olette juuri tekemässä. Pyytäkää uutta oppilasta mukaan.
- Vaihtakaa rooleja.

KOKO LUOKAN TYÖSKENTELY

Keskustelkaa siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä ensimmäisessä kohtaamisessa.

Aarrekartta kateissa

video

Tehtävät

1 Keskustele tai kirjoita

- Kuinka monta ruutua sarjakuvassa on?
- Miten sarjakuvaan on piirretty se, että merirosvolaivan lankku heiluu?
- Miten sarjakuvaan on piirretty äänet, joita kuuluu, kun poika putoaa veteen?
- Mitä voit päätellä sarjakuvan perusteella *Aarresaari*-kirjasta?
- Miksi poika putosi laiturilta?

2 Ota kantaa

Ovatko sarjakuvat kirjallisuutta?

3 Valitse ja kirjoita

- Miltä pojasta tuntuu sarjakuvan eri vaiheissa? Kirjoita ainakin neljä eri tunnetta.
- Mitä tapahtuu sarjakuvan kahden viimeisen ruudun välissä? Kirjoita ainakin kaksi virkettä.
- Kirjoita sarjakuvan tarina omin sanoin.

4 Tehkää äänimaisema

- Miettikää ryhmissä, millaisia taustääniä sarjakuvassa voisi kuulua.
- Suunnitelkaa ja tuottakaa jokaiseen ruutuun taustääänet.
- Yhdistäkää ruutujen äänet yhdeksi äänimaisemaksi.
- Esittäkää tai nauhoittakaa äänimaisema.

Karhu

Karhu on suurikokoinen havumetsien asukas, hämähä- ja yöeläin, joka saattaa liikkua päivälläkin. Se painaa 70–300 kilogrammaa. Karhun pääravintoa ovat marjat, juuret, heinien ja ruohojen oraat, muurahaiset, toukat ja hunaja. Kasviravinnon puutteessa se saattaa saalistaa hirviä ja poroja, joskus jopa lehmiä ja lampaista. Se myös kalastaa.

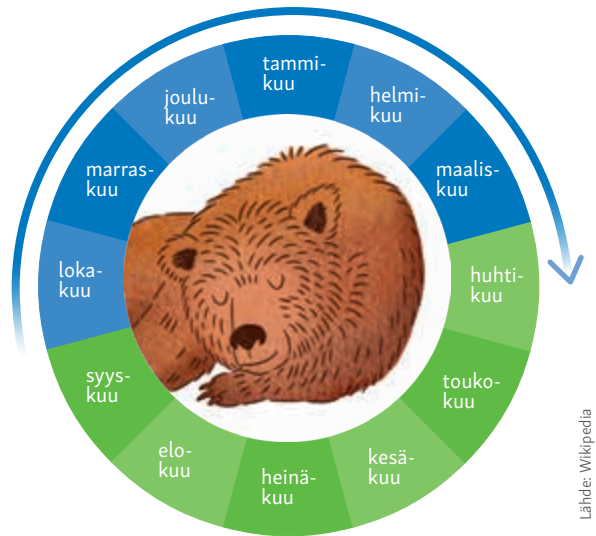
Yleensä karhu on varovainen ja arka erakko. Se on nopea juoksija, joka kiipeilee, ui ja vaeltelee pitkiä matkoja. Karhu mörisee, viheltää ja vihaisena kiljuu ja tuhahtelee. Se kaivaa pesänsä esimerkiksi vanhaan muurahaispesään ja pehmustaa sen sammaleilla ja heinillä. Naaraskarhu synnyttää talvella kaksi tai kolme vain 300–400 grammaa painavaa pentua.

Karhun nimiä: kontio, otso, ohto, nalle, karhu mesikämmen, metsän kuningas...

Marjaliisa Pitkäranta, *Lasten oma metsäkirja*.
2012. Muokattu.

▼ Karhulla on tuuhea turkki ja pienet pyöreäpäiset korvat.

Talviuni 6 kk

Lähde: Wikipedia

ruumiinlämpö

37°C → 33°C

sydämensyke

40 kertaa/min → 10 kertaa/min

Takakäpälä
18–25 cm

Karhu rymisteli Haminassa

Fanny Fröman HS Julkaistu: 16.5.2016

Haminassa Kymenlaaksossa on viime päivinä liikkunut nuori karhu. Jostain syystä karhu on eksynyt metsästä ja liikkuu asuinalueilla ympäri kaupunkia.

Moni karhun nähneistä on ensivilkaisulla luullut sitä suureksi koiraksi. Näin kävi myös luontokuvaaja Lassi Kujalalle, joka kohtasi sunnuntaina täyttä vauhtia juosseen karhun.

”Makasin rantaniityllä makuualustalla vatsallani ja kuvasin kaislikon piilosta kahlaajia. Yhtäkkiä linnut lähtivät karkuun jotakin. Olen kuvannut luontoa 37 vuotta, ja tämä oli ensimmäinen kerta, kun näin

karhun kojun ulkopuolella livenä”, Kujala kertoo.

Kokenut luontokuvaaja ei kuitenkaan pelästynyt lähestyvää karhua. Luonnonvaraiset eläimet pelkäävät ja karttavat ihmistä viimeiseen asti.

”Se ei ollut mikään 200 kilon järkäle vaan nuori, kaunis karhu, hyväturkkinen”, Kujala sanoo.

Ihmisen on kuitenkin hyvä olla varovainen ja pysyä etäällä, jos karhu sattuu lähietäisyydelle. Poliisi toivoo, että karhun kaupunkialueella kohtaavat ilmoittaisivat asiasta hätäkeskukseen numeroon 112. – –

<https://www.hs.fi>
Lyhennetty.

ääni

Tehtävät

1 Keskustele tai kirjoita

Vertaile karhusta kertovaa tietotekstiä ja uutista.

- Kummassa tekstissä on enemmän tietoa karhusta?
- Kumpi teksti sijoittuu tarkasti tiettyyn aikaan ja paikkaan?
- Kummassa tekstissä kuvaillaan yhtä tiettyä karhua?
- Kummassa tekstissä kerrotaan tilanteesta, jossa ihminen ja karhu kohtasivat toisensa?
- Miten tietoteksti ja uutinen eroavat toisistaan?

2 Ota kantaa

Kannattaako ihmisen pelätä karhua tai karhun ihmistä?

3 Valitse ja kirjoita

- Tutki kuvia. Mitä tietoa saat karhusta niiden avulla? Kirjoita.
- Valitse laatikosta ainakin neljä karhuun liittyvää sanaa. Kirjoita omin sanoin, miten ne liittyvät karhuun.

havumetsä	hirvi	kontio	uimataito
muurahainen	otso	toukka	kala
sammal	yö	erakko	vaellus

- Kirjoita oma tietoteksti jostakin muusta eläimestä. Kerro ainakin eläimen ulkonäöstä, ravinnosta ja elinympäristöstä.

4 Tehkää uutislähetys

- Keksikää ryhmissä uutinen, joka liittyy talviunille kömpivään karhuun.
- Suunnitelkaa uutislähetys, jossa toimittaja on talvipesän lähellä kertomassa katsojille tilanteesta.
- Kuvatkaa uutislähetys.
- Katsokaa toisten ryhmien uutiset ja antakaa niistä palautetta.

JEMMA

MENNÄÄN TEATTERIIN!

1 Katsokaa esittelyvideo näytelmästä *Fedja-setä, kissa ja koira* ja vastatkaa kysymyksiin.

- Miksi Fedjaa sanottiin Fedja-sedäksi?
- Miksi Fedja-setä karkasi kotoa?
- Kuka oli Petshkin?
- Millaisen kirjeen Fedja-setä kirjoitti?
- Miksi Fedja-setä ei halunnut kertoa vanhemmilleen, missä asui?
- Mitä Fedja-setä oli ostanut uuteen kotiinsa?

2 Pohtikaa yhdessä näytelmää *Fedja-setä, kissa ja koira* ja vastatkaa kysymyksiin.

- Miksi näytelmässä ei käytetty oikeaa kissaa ja koiraa?
- Miksi näytelmässä näkyi Fedja-sedän talosta vain yksi seinä?
- Miksi näyttämön tausta oli välillä sininen ja välillä vihreä?

3 Käykää teatterissa katsomassa jokin näytelmä. Valitkaa ja tehkää ainakin kaksi tehtävistä.

- Valitkaa yksi näytelmän henkilöistä. Piirtäkää ja kirjoittakaa hänestä esittely.
- Esittäkää näytelmän henkilöitä toisille ilman, että puhutte mitään. Arvaavatko toiset, keitä esitätte?
- Kertokaa toisille näytelmän laulu- ja tanssikohtauksista. Millaisissa tilanteissa musiikkia käytettiin?
- Selittäkää toisille, miten näytelmässä tuli esiin tapahtumapaikan vaihtuminen toiseksi.
- Piirtäkää kuva näytelmän parhaasta kohdasta. Kirjoittakaa kuvan alle kuvateksti, jossa kerrotaan, mitä kuvassa tapahtuu.

4 Tehkää näytelmä.

- Valitkaa kylteistä yksi tilanne, josta haluatte tehdä lyhyen näytelmän.

Joku tai jokin katoaa.

Ovi ei aukea.

Paikalle tulee yllätysvieras.

Valot sammuvat.

Alkaa sataa kaatamalla.

Jostain kuuluu piipitystä.

- Päättäkää, keitä henkilöitä näytelmässä on ja mikä on näytelmän tapahtumapaikka.
- Miettikää, millaisia roolivaatteita, tavaroita ja lavasteita tarvitsette.
- Esittäkää näytelmä luokkakavereillenne.

Hemulin unelma

Olipa kerran hemuli, joka oli työssä huvipuistossa, mutta sehän ei aina merkitse, että elämä olisi hirveän hauskaa. Hän nipsasi reikiä pääsylippuihin, ettei kukaan saisi pitää hauskaa enemmän kuin kerran, ja tuollainen puuha jo saattaa tehdä mielen alakuloiseksi, jos sitä joutuu tekemään koko elämänsä ajan.

Hemuli nipsutti ja nipsutti, ja nipsuttaessaan hän uneksi mitä tekisi päästyään lopulta eläkkeelle.

Ellei joku satu tietämään mitä eläkkeelle pääseminen merkitsee, niin kerrotaan asia: kun ihminen tulee tarpeeksi vanhaksi, hän saa kaikessa rauhassa tehdä juuri mitä haluaa. Ainakin Hemulin omaiset olivat selittäneet niin.

Hänellä oli kauhean suuri suku, loputon määrä suuria, meluavia, puheliaita hemuleja, jotka läimäyttelivät toisiaan selkään ja päästivät naurun remakan.

He omistivat yhdessä huvikentän. Sitä paitsi he puhalsivat pasuunaa tai heittivät moukaria, kertoivat hauskoja juttuja ja ylipäätään vain pelottelivat muita. Mutta eivät he tarkoittaneet sillä mitään pahaa.

Hemuli ei omistanut mitään, sillä hän kuului suvun sivuhaaraan, oli siis sukua vain väärän koivun takaa. Koska hän ei koskaan voinut sanoa vastaan eikä pitää melua itsestään, hän sai olla lapsenvahtina, vastata karusellista ja lisäksi nipsata lippuja.

– Sinä olet yksin eikä sinulla ole mitään tekemistä, sanoivat toiset hemulit ystävällisesti. Sinua varmaan piristää, jos saat hiukkasen auttaa ja olla toisten kanssa.

– Mutta en minä ole koskaan yksin, Hemuli yritti selittää. En ehdi. Kauhean monet tahtovat virkistää minua. Anteeksi, mutta haluaisin mielelläni...

– Hyvä on, sanoi suku ja taputti häntä olalle.
Niin sitä pitää. Ei koskaan yksin, aina menossa.

Hemuli nipsutti edelleen, uneksi suuresta,
ihmeellisestä yksinäisyydestä ja toivoi
vanhenevansa niin pian kuin mahdollista.

Karusellit pyörivät ja torvet soivat ja
kampsut ja homssut ja mymmelit huusivat
vuoristoradalla jokaikinen ilta.

Tove Jansson, *Näkymätön lapsi ja muita kertomuksia*. 1962.
Suomentanut Laila Järvinen (1994). Muokattu.

© Tove Jansson 1962. Moomin Characters TM

ääni | juoni | video

Tehtävät

1 Keskustele tai kirjoita

- Mitä Hemuli teki työkseen?
- Millaisia sukulaisia Hemulilla oli?
- Miten sukulaiset yrittivät piristää Hemulia?
- Mitä Hemulin sukulaiset eivät oikein ymmärtäneet?
- Miksi Hemuli toivoi vanhenevansa mahdollisimman pian?

2 Ota kantaa

Voiko joku olla samaan aikaan yksin ja onnellinen?

3 Valitse ja kirjoita

- Etsi tekstistä sanoja, jotka liittyvät huvipuistoon. Kirjoita.
- Millainen Hemuli on? Millaisia Hemulin sukulaiset ovat? Kirjoita ainakin neljä virkettä.
- Kirjoita ystävällinen ja kohtelias viesti, jonka Hemuli voisi lähettää sukulaisilleen eläkkeelle jäädessään.

4 Tehkää äänimaisema

- Tehkää ryhmissä kaksi äänimaisemaa: meluisa ja rauhallinen.
- Meluisassa äänimaisemassa kuuluu huvipuiston ääniä, rauhallisessa äänimaisemassa kuuluu vain rauhoittavia ääniä.
- Kuunnelkaa lopuksi eri ryhmien äänimaisemia silmät kiinni.